

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2869/2017
30.05.2019. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Биљане Драгојевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца ЈП Пословни простор општине Нови Београд, кога заступа Општинско правобранилаштво Градске општине Нови Београд, против туженог АА из ..., ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4502/16 од 05.06.2017. године, у седници одржаној 30.05.2019. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 4502/16 од 05.06.2017. године у ставу другом, трећем и четвртом изреке и у том делу предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 285/14 од 01.03.2016. године, ставом првим изреке, утврђено је да је ништав и да не производи правно дејство уговор о зајму закључен између тужиоца, као зајмодавца и туженог, као зајмопримца, који је код тужиоца заведен под пословним бројем ... од 09.09.1999. године, као и анекс истог уговора заведен код тужиоца под пословним бројем ... од 23.12.1999. године. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име дуга насталог по основу одобреног уговора о зајму из става првог изреке исплати 15.206.813,03 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од 15.11.2015. године. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова поступка плати 1.382.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4502/16 од 05.06.2017. године, ставом првим изреке, одбијена је, као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставу првом изреке и у делу става другог изреке којим је обавезан тужени да тужиоцу на име дуга насталог по основу одобреног уговора о зајму закљученог између тужиоца, као зајмодавца и туженог, као зајмопримца, који је код тужиоца заведен под пословним бројем ... од 09.09.1999. године, као и анекса истог уговора заведеног код тужиоца под пословним бројем ... од 23.12.1999. године исплати 1.857.482,66 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.536.913,90 динара почев од 15.11.2005. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става другог изреке, тако што је одбијен захтев тужиоца преко досуђеног износа од 1.857.482,66 динара до тражених 15.206.813,03 динара, са законском затезном

каматом од 15.11.2015. године до исплате. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка плати 741.750,00 динара. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка плати 63.750,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, побијајући је због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11, 55/14) и утврдио да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је код тужиоца обављао дужност ... у време када му је одлуком Управног одбора тужиоца од 09.09.1999. године одобрен зајам у висини од 1.000.000,00 динара, ради решавања стамбеног питања, на основу које одлуке је тужилац, као зајмодавац са туженим, као зајмопримцем 10.09.1999. године закључио уговор о зајму на износ од 1.000.000,00 динара. Након тога, одлуком Управног одбора тужиоца од 23.12.1999. године туженом је одобрен додатни зајам од 700.000,00 динара, такође ради решавања стамбеног питања, на основу које одлуке је тужилац са туженим закључио анекс уговора о зајму 23.12.1999. године на износ од 700.000,00 динара. Тужилац није тражио сагласност оснивача за располагање средствима која су одобрена туженом. На основу одлуке Управног одбора тужиоца од 09.09.1999. године и уговора о зајму тужилац је туженом у периоду од 01.10.1999. године до 08.11.1999. године укупно исплатио 1.000.000,00 динара, а на основу одлуке Управног одбора тужиоца од 23.12.1999. године и анекса уговора о зајму, тужилац је туженом у периоду од 25.01.2000. године до 21.03.2000. године укупно исплатио 700.000,00 динара. Тужени је зајам почео да враћа почев од 19.01.2002. године и платио је укупно 23 месечне рате у износу од по 7.090,70 динара. Туженом је код тужиоца престао радни однос 04.12.2000. године, а Управни одбор тужиоца је одлуком од 02.10.2002. године ставио ван снаге напред наведене одлуке којима је туженом одобрен зајам.

Из налаза и мишљења судског вештака за економскофинансијску област, првостепени суд је утврдио да тужени тужиоцу на дан давања налаза и мишљења (15.11.2015. године) треба да врати 15.206.813,03 динара. Наведени новчани износ представља вредност примљеног износа средстава од 1.000.000,00 динара и обрачунату камату на тај износ по стопи одређеној Законом о висини стопе затезне камате и одлуке Уставног суда Републике Србије за период од 08.11.1999. године, закључно са 15.11.2015. године (8.697.756,25 динара), укупно 9.697.756,25 динара, вредност примљеног износа од 700.000,00 динара и обрачунату камату на тај износ по стопи одређеној Законом о висини стопе затезне камате и одлуке Уставног суда Републике Србије, за период од 21.03.2000. године, закључно са 15.11.2015. године (5.316.035,00 динара), укупно 6.016.035,00 динара, а што све укупно износи 15.713.756,60 динара, а који износ је умањен за износ од 506.943,57 динара, који износ представља износ који је тужени вратио тужиоцу (163.086,10 динара) и камату на тај износ (343.857,47 динара).

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили захтев тужиоца и утврдили да су ништави уговор о зајму и анекс уговора о зајму, применом члана 103. Закона о облигационим односима, у вези са чланом 6, 11. став 3, 14, 20, 22. и 26. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 6/90), с обзиром да су спорни уговор о зајму и анекс тог уговора одобрени од стране Управног одбора тужиоца и засновани на Правилнику о становању, који је такође донет од стране Управног одбора тужиоца, али без сагласности и одобрења оснивача тужиоца.

Првостепени суд је одлучујући о захтеву тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му врати новчани износ дат на име зајма, обавезао туженог да тужиоцу врати 15.206.813,03 динара, са законском затезном каматом од 15.11.2015. године до исплате, применом члана 104. став 1. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је, након одржане расправе, одлучујући о овом захтеву тужиоца, применом члана 210. и 214. Закона о облигационим односима, делимично потврдио првостепену пресуду у делу у коме је обавезан тужени да тужиоцу врати 1.857.482,66 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.536.913,90 динара почев од 15.11.2015. године до исплате, а делимично преиначио првостепену пресуду, тако што је одбио захтев тужиоца преко досуђеног износа од 1.857.482,66 динара до траженог износа од 15.206.813,03 динара, са законском затезном каматом од 15.11.2015. године до исплате, с обзиром на то да је из допунског налаза и мишљења судског вештака од 11.05.2017. године утврдио да преостала обавеза туженог на дан 02.10.2002. године износи 1.629.093,00 динара, који износ представља укупан износ који је тужени до тада примио од тужиоца на име зајма (1.700.000,00 динара) умањен за укупан износ који је до тада тужени платио тужиоцу (70.907,00 динара), да је тужени тужиоцу у периоду после 02.10.2002. године до 11.02.2004. године укупно платио 92.179,10 динара, тако да преостала обавеза туженог на дан 11.02.2004. године износи 1.536.913, 90 динара, а да за период почев од 03.10.2002. године, закључно са 11.02.2004. године обрачун законске затезне камате износи 320.568,78 динара. Ово, јер је сматрао да је 02.10.2002. године, када је донета Одлука Управног одбора тужиоца о стављању ван снаге одлука којима је туженом одобрен зајам на име стамбеног кредита, престао правни основ за коришћење средстава одобрених по уговору о зајму и анекса уговора о зајму и да је тада настала обавеза туженог да тужиоцу врати све оно што је примио по основу ништавог уговора о зајму и анекса уговора о зајму, стим да је тужени исплату уговорених рата кредита отпочео у уговореном року, тј. у периоду од две године од када су му средства пуштена у течај према члану 5 уговора о зајму од 10.09.1999. године, односно према члану 3 анекса уговора о зајму од 23.12.1999. године, при томе, с обзиром да је висину преостале обавезе туженог утврдио на дан 11.02.2004. године, када је била последња уплата туженог, да би тужилац имао право на камату од тада, али да тужилац такав захтев није поставио, због чега му је досудио камату од дана када је тужилац исту тражио.

По оцени Врховног касационог суда, другостепена одлука је у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен, као неоснован захтев тужиоца преко досуђеног износа од 1.857.482,66 динара до траженог износа од 15.206.813,03 динара, са законском затезном каматом од 15.11.2015. године до

исплате, заснована на погрешној примени материјалног права, услед чега је чињенично стање непотпуно утврђено.

Чланом 104. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да у случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује, док је ставом 3. истог члана прописано да ће приликом одлучивања суд водити рачуна о савесности једне, односно обеју страна, о значају угроженог добра или интереса, као и о моралним схватањима.

Реституција, коју прописује члан 104. став 1. Закона о облигационим односима значи успостављање оног стања у имовини обе стране, које је било пре закључења ништавог уговора, а врши се по правилима истовременог испуњења из члана 122. Закона о облигационим односима, тако што свака страна другој страни враћа све оно што је примила по основу ништавог уговора, са каматом од извршене исплате. Наиме, правило из члана 122. Закона о облигационим односима примењује се у свим случајевима кад постоје истовремене узајамне обавезе по истом основу, укључујући и узајамну реституцију из члана 104. став 1. Закона о облигационим односима.

Тужилац је тражио да се обавезе тужени да му исплати 15.206.813,03 динара, са законском затезном каматом од 15.11.2015. године до исплате, а који захтев је определио у складу са налазом и мишљењем судског вештака, према ком налазу и мишљењу новчани износ од 15.206.813,03 динара на дан давања налаза и мишљења (15.11.2015. године) представља укупан износ дат на име зајма (1.700.000,00 динара), камату на износ од 1.000.000,00 динара за период од 08.11.1999. године, закључно са 15.11.2015. године (8.697.756,25 динара) и камату на износ од 700.000,00 динара за период од 21.03.2000. године, закључно са 15.11.2015. године (5.316.035,00 динара), умањен за износ од 506.943,57 динара, који износ представља износ који је тужени вратио тужиоцу (163.086,10 динара) и камату на тај износ (343.857,47 динара).

Код утврђеног да су странке закључиле уговор о зајму и анекс уговора о зајму, да се ради о двострано обавезном уговору, да је правноснажном пресудом утврђено да су уговор о зајму и анекс уговора о зајму ништави и да су обе стране несавесне, то се у таквој ситуацији о захтеву тужиоца за реституцију решава на начин прописан чланом 104. став 1. Закона о облигационим односима, стим што се враћане врши по правилима истовременог испуњења из члана 122. Закона о облигационим односима, тако што свака страна другој страни враћа све оно што је примила по основу ништавог уговора, са каматом од извршене исплате. Стога се не може прихватити као правилан закључак другостепеног суда да је тужени у обавези да тужиоцу врати све оно што је примио по основу ништавог уговора о зајму и анекса уговора о зајму, са каматом од дана када је донета Одлука Управног одбора тужиоца о стављању ван снаге одлука којима је туженом одобрен зајам на име стамбеног кредита, а стим у вези и методологија обрачуна висине новчаног износа који је тужени у обавези да врати тужиоцу, с обзиром на то да се у овом случају враћа све оно што је примљено по основу уговора о зајму и анекса уговора о зајму, чија је ништавост утврђена правноснажном пресудом, а

у којој ситуацији тужени тужиоцу треба да врати све оно што је примио по основу ништавог уговора о зајму и анекса уговора о зајму, са каматом од извршене исплате, умањено за износ сваке рате коју је тужени платио тужиоцу, са каматом на преостали износ, с тим што се висина новчаног износа који тужени треба да врати тужиоцу утврђује на дан пресуђења, а не на дан када је била последња уплата туженог.

Другостепени суд је делимично потврдио првостепену пресуду у делу у коме је обавезан тужени да тужиоцу врати 1.857.482,66 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.536.913,90 динара почев од 15.11.2015. године до исплате, а делимично преиначио првостепену пресуду, тако што је одбио захтев тужиоца преко досуђеног износа од 1.857.482,66 динара до траженог износа од 15.206.813,03 динара, са законском затезном каматом од 15.11.2015. године до исплате, са образложењем да преостала обавеза туженог на дан 11.02.2004. године, када је била последња уплата туженог, износи 1.857.482,66 динара, који новчани износ представља главни дуг од 1.536.913, 90 динара и камату за период почев од 03.10.2002. године, закључно са 11.02.2004. године у износу од 320.568,78 динара, као и да би тужилац имао право на камату на износ од 1.536.913, 90 динара од 11.02.2004. године до исплате, али да је тражио камату од 15.11.2015. године. Међутим, и ова одлука другостепеног суда се не може прихватити као правилна, с обзиром на то да тужилац има право на камату, сходно члану 277. и 279. Закона о облигационим односима, а свој захтев је определио у складу са налазом и мишљењем судског вештака, према ком налазу и мишљењу новчани износ од 15.206.813,03 динара представља укупан новчани износ дат на име зајма и камату на тај износ, умањен за износ који је тужени вратио тужиоцу и камату на тај износ, па како захтев тужиоца садржи и захтев за камату, то се не може прихватити као правилан закључак другостепеног суда да је тражена камата од дана давања налаза и мишљења судског вештака, односно од 15.11.2015. године.

Имајући у виду наведено, то следи да због погрешне примене материјалног права није правилно утврђен новчани износ који је тужени у обавези да врати тужиоцу, због чега је побијана пресуда у наведеном делу укинута.

У поновном поступку другостепени суд ће правилном применом материјалног права утврдити новчани износ који је тужени у обавези да врати тужиоцу по основу ништавог уговора о зајму и анекса уговора о зајму, на начин како је то напред наведено, при томе имајући у виду да је о захтеву тужиоца за исплату износа од 1.857.482,66 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.536.913,90 динара почев од 15.11.2015. године до исплате правноснажно одлучено, након чега ће донети правилну и на закону засновану одлуку.

Са напред наведених разлога, применом члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци. Укинута је и одлука о трошковима поступка, с обзиром на то да иста зависи од коначног исхода спора, а на основу члана 165. став 3. и 4. ЗПП.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић